

”Toisenlaista oli silloin”

– nuoruuden teema portfoliotyöskentelyn kautta

Anni-Kaisa Tanjunen & Marlene Leppäsalko

TAVOITE

Työskentelyn tavoitteena on hahmottaa Suomen historiaa keskittyen erityisesti nuorten elämään eri aikakausina. Tiedollisena päämääränä on ymmärtää historiallisia muutosprosesseja ja yhteiskunnallisten tilanteiden vaikutusta siihen, millaisia mahdollisuuksia eri aikakausien nuorilla on ollut ja mitkä tekijät ovat määrittäneet elämän realiteetteja.

Työskentely etenee kronologisesti ja tukee historian syy-seuraussuhteiden hahmottamista mikrohistorian näkökulmia soveltaen. Keskeisenä taidollisena tavoitteena työskentelyssä on historiallisen empatian harjoittaminen. Työskentelyssä harjoitetaan myös erilaisten lähteiden hyödyntämistä, tiedonhakuja, tekstin tuottamista, museotoimintaan tutustumista sekä yhteistyö- ja esiintymistaitoja. Opiskelijoille pyritään pitämään esillä näitä taitoja eri tehtävien yhteydessä. Opittua tuodaan esille kurssin aikana työstettävässä portfolioissa sekä esseekokeessa. Tehtäväpaketti luo kurssille selkärangan, jota voi muokata niin halutessaan.

TEHTÄVÄT

Portfolio-työskentelyyn käytetään noin kolmasosa kurssin oppitunneista. Portfolio koostuu seuraavista osista:

- Sarjakuvatyöskentely 1860-luvun murroksesta (historiallinen empatia, mikrohistorian näkökulma, luovuus).
- Sisällissota mediakooste (tiedonhaku, mediakriittisyys, ryhmätyötaitot).

- Twitter-roolipeli 1920-1930-lukujen radikalismista, opiskelijat voivat luoda esimerkiksi fiktiivisen hahmon keskustelemaan aikakauden teemoista (historiallinen empatia, lähteistä hankitun tiedon soveltaminen erilaisissa tilanteissa). Vaihtoehtoinen tehtävä: eläytyvä kirje 1920-luvun henkilöhahmon näkökulmasta.
- Haastattelu: teemana nuoruus (sosiaaliset taidot, suullisen perinteen hyödyntäminen lähteenä, oma identiteetti).
- Museovierailu jakson päätöspäivänä Ateneumiin, Kansallismuseoon, Helsingin kaupunginmuseoon (esim. Hakasalmen huvila), Lottamuseoon tai johonkin muuhun lähialueen aiheen käsittelyyn soveltuvaan museoon. Tehtävänä on valita esineitä, jotka liittyvät nuorten elämään ja kirjoittaa tarina esineen näkökulmasta. Mahdollisuuksien mukaan museovierailulle varataan opastus, jossa huomioidaan nuoruusteema. Vierailu harjaannuttaa opiskelijoiden taitoja tutustua esimerkiksi erilaisiin museoissa oleviin alkuperäislähteisiin.

ARVIOINTI

Kurssin alussa sovitaan siitä, miten arviointi jakautuu portfolion ja kurssikokeen kesken. Sisällissota-ryhmätyön ohessa harjoitellaan vertaisarviointia ja arviointiin on mielekästä lisätä myös itsearviointia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota esitettujen näkökulmien monipuolisuuteen, tiedon käyttämiseen ja lähteiden merkintään, historiallisten syy-seuraussuhteiden hahmottamiseen sekä asioiden kytkemiseen historialliseen kontekstiinsa.

Portfolio 1: Sarjakuva/runo 1860-l.

Selvitä aikakauden tapahtumakulkuja yleisellä tasolla tekemällä monistena jaettu käsittekarttatehtävä. Voit täyttää monistetta myös kaverin kanssa.

Valitse tämän jälkeen yksi käsittelemistänne aihepiireistä, jota syvennät sarjakuva- tai runomuodossa. Ennen kuin alat piirtää/kirjoittaa, määrittele tarkka aihe, näkökulma (kenen/keiden, ihminen/eläin, ikä/sukupuoli/varallisuus jne.), tyyli (komedia, draama, tietoisuus tms.). Voit hyödyntää työssäsi kurssin läpi kulkevaa nuoruusteemaa, jos se tuntuu luontevalta.

Huomioi, että sarjakuvan/runon pituus ei ole meriitti, vaan olennaista ovat siihen sisältyvät oivallukset ja viittaukset. Millaisia viittauksia voit rakentaa katsojan tulkittaviksi (Mitä kuvan taustalla näkyy? Ovatko puhekuplien tekstit monimerkityksisiä? Ovatko henkilöhahmot tunnistettavia? Jne.)?

Portfolio 2:

Mediakooste vuoden 1918 sisällissodasta

Sisällissotaa käsitellään opettajan jakamissa neljän hengen ryhmissä eri näkökulmista:

1. Syyt ja sotaan johtaneet tekijät
2. Sodan tapahtumat
3. Seuraukset
4. Sodan nimitykset ja myöhempi suhtautuminen

Työskentely ryhmissä. Etsi vähintään kolme aiheitasi käsittelevää artikkelia. Pyrkikää hyödyntämään sekä aikalais- että myöhempää uutisointia ja erilaisia näkökulmia. Käsitelkää myös valitsemienne artikkelien kuvamateriaalia. Liittäkää artikkelit linkkimuodossa työhönne.

Tehkää esim. ranskalaisilla viivoilla muistiinpanot artikkelien sisällöistä. Vastatkaa myös alla oleviin kysymyksiin artikkelien pohjalta. Huomaa, että kokonaisuuden hahmottaminen on tärkeää, jotta saat oman osa-alueesi haltuun. Hyödynnä oppikirjaa ja muita lähteitä, jotta hahmotat kokonaisuuden.

- Kuinka paljon käsiteltävästä asiasta on saatavilla tietoa artikkelin tekohetkellä?
- Mihin lähteisiin tiedot perustuvat? Sisältääkö artikkeli käytettyjen lähteiden luotettavuuden arviointia?
- Kenen/keiden näkökulmasta tapahtumista kerrotaan?
- Millainen tulkinta tapahtumasta esitetään?
- Miten visuaalinen kuva tukee retoriikkaa?
- Vaikuttaako uutisointi katsojaan tunteenomaisella tavalla? Vaikuttaako se asiasisältöön?

Muistakaa perustella väitteenne esim. viittauksilla artikkelien sisältöön.

Tehkää yhteenveto työskentelystä ja valmistautu- kaan esittelemään se muille. Purku toteutetaan pienryhmissä. Purun yhteydessä nostetaan yhdessä esille löydetyn materiaalin ja esiteltävien aiheiden kautta nuoruusteemaa.

Artikkelien haussa kannattaa

hyödyntää alla olevia linkkejä:

- <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/search> (aikalaisuutisointi)
- Esim. Porvarien äänenkannattaja Helsingin Sanomat, vasemmiston Työmies
- <https://www.hs.fi/haku/>
- <https://haku.yle.fi/?language=fi&UILanguage=fi&q=sis%C3%A4llissota%201918>
- <https://www.savonsanomat.fi/haku/hakutulokset?q=sis%C3%A4llissota>
- <https://www.bbc.co.uk/search?q=finnish+civil+war>
- Kuva-arkisto:
- www.finna.fi
- Huom. Rajaa aineistotyyppi – valitse kuva

Portfolio 3: 1920-30-luvut Twitterissä

Työskentely pohjustetaan oppikirjan tehtävillä.

Voit työskennellä yksin tai valitsemasi parin kanssa. Luo itsellesi fiktiivinen roolihahmo, jonka roolissa twiittaa Suomen 1920-1930-lukujen tapahtumista. Tee hahmostasi nuori ja kiinnitä huomiota siihen, miten tapahtumat vaikuttavat nuorten elämään. Minkälaisia mahdollisuuksia, huolia, kiinnostuksen kohteita sekä pelkoja henkilöhahmollasi on. Tee muistiinpanoja roolisi pohjalta.

Valitse hahmollesi

- Nimi (oikea tai fiktiivinen)
- Ikä
- Yhteiskunnallinen asema (sukutausta, vanhempien ammatti, varallisuus)
- Kaupunki/maaseutu. Missä päin Suomea?
- Ammatti/koulutus/kouluttamattomuus (mitkä tekijät vaikuttavat taustalla?)
- Suhde sisällissotaan (sympatiat valkoisten vai punaisten puolella – miksi?)
- Poliittinen ideologia. Mitä puoluetta kannatat, miksi?

Mahdollisia taustoja henkilölle:

- Punavangit
- Pienviljelijät
- Kommunistit
- Valkoiset
- Sosiaalidemokraatit
- Lotat
- Lapuanliikkeen kannattajat
- Muita?

Luo tunnukset/kirjautu sisään Twitteriin. Luo twiiteilläsi uusia tapahtumakulkuja ja reagoi muiden kommentteihin.

Kirjoita ainakin 10 asiapitoista twiittia (kommentoi muita) ja liitä mukaan ainakin yksi artikkeli, joka liittyy aiheeseen. Ohjeistus tunnisteista/että seurata.

Kirjoita portfolioon lyhyt raportti twiittaamisestasi (Twitter-hahmosi nimi, mielipiteitä, pyrkimyksiä, millaisiin keskusteluihin osallistuit, millaista palautetta sait jne.)

Twitter työskentelyn korvaava tehtävä poissaolijoille: Tee aikamatka 1920-30 -lukujen Suomeen. Kirjoita valitsemasi henkilön (sama kuin a-kohdassa) näkökulmasta. Miten ajan poliittiset tapahtumat vaikuttavat henkilön elämään.

Huomioi:

- Eheyttämispoliitikka
- Vasemmiston jakautuminen
- Oikeistoradikalismi: Lapuan liike, kommunistilait, kyyditykset, Lapuan liikkeen kieltäminen
- Sisällissodan muistaminen
- Muuta: kulttuurielämä, laman seuraukset

Portfolio 3 vaihtoehtoinen toteutustapa:

Aikajana sisällissodasta talvisotaan

Tee aikajana (yksin tai parin kanssa) Suomen historian käännekohdista sisällissodan päättymisestä talvisodan alkuun. Merkitse aikajanelle kaikki suuret muutokset tai muuten merkittävät tapahtumat ajoituksineen. Huomioi ainakin eheytysoimet, lapuanliikkeen toiminta ja talvisotaan johtaneet tekijät. Käytä ensisijaisena lähteenä oppikirjaa. Merkinnot voivat olla lyhyitä, mutta sinun tulee ymmärtää, mitä kirjaat ylös ja olla valmis avaamaan merkintöjasi laajemmin suullisesti. Aikajana voi olla visuaalisen juuri sellainen kuin haluat, kunhan asiat tulevat esille. Kuvamateriaalin hyödyntäminen on suositeltavaa.

Portfolio 4: Dokumenttianalyysi (toteutettu myös elokuva-analyysinä eri teoksilla)

Taistelun tie – suomalainen dokumentti talvisodasta

1. Millä perusteilla kyseessä on propagandamateriaali?
2. Miksi talvisota syttyi? Videon perusteella ja muut näkökulmat?
3. Mitä tarkoittavat toiseus ja talvisodan henki? Miten ne tulevat esille videomateriaalissa?
4. Miten nationalismi näkyy materiaalissa?
5. Mitä korostetaan, ja mitä jätetään mainitsematta? (sodan kulku, valmistelu, kansallisromantiikan aikaan suomalaisuuteen liitetyt piirteet tms.)

Finnland im kampf - sveitsiläinen dokumentti talvisodasta

6. Hyödynnä Taistelun tie osuuden kysymyksiä.
7. Mitkä ovat erot verrattuna suomalaisten tekemään materiaaliin? Retoriset keinot? Faktat? Painotukset?

Portfolio 5: Haastattelu

Teemana kurssin läpäisevä aihepiiri nuoruus. Valitse haastateltavaksi joku sellainen henkilö, joka on elänyt nuoruuttaan (<https://yle.fi/uutiset/3-10032017>) 1900-luvulla. Haastateltava henkilö voi olla joku omasta lähipiiristäsi (esim. omat vanhemmat tai isovanhemmat), oman koulun

opettaja, tai voit varta vasten etsiä itsellesi haastateltavan esim. palvelutalosta. Voit halutessasi ”haastatella” myös fiktiivistä hahmoa, esim. Seitsemän veljeksen Eeroa. Muistathan tässä tapauksessa, että kurssilla käsitellään Suomen historiaa. Haastattele vähintään yhtä ja korkeintaan kolme henkilöä. Jos haastattelet useampia henkilöitä, sinun on helpompi nostaa työssäsi esiin eri aikakausien/alueiden eroja.

Hyödynnä alla olevia kysymyksiä haastattelun tekemisessä. Voit halutessasi laajentaa käsittelyä mielenkiintoiseksi osoittautuvaan suuntaan. Haastattelun muodon tulee olla samanlainen kuin sanoma-/aikakauslehtien henkilöhaastatteluissa, esim. <https://yle.fi/uutiset/3-9374111>. Hyödynnä siis työssäsi otsikoiteja, selkeää rakennetta ja halutessasi kuvamateriaalia (joka voi olla ns. arkistokuvakin, ei välttämättä juuri haastateltavan henkilön kuvia). Sensaatiohakuisuutta ei tarvitse löytyä! Työn tulisi olla esseen laajuinen (n. 400 sanaa).

-Minä vuosina haastateltava kokee eläneensä nuoruuttaan? Koska nuoruus on alkanut ja loppunut? Millä perusteella? Millä tavalla nuoruus elämänvaiheena erosi lapsuudesta ja aikuisuudesta? Miten tämä määritelmä suhteutuu Ylen artikkelin nuoruuden määritelmään? <https://yle.fi/uutiset/3-10032017>

-Kuuluiko haastateltavan nuoruuteen töitä? Opiskelua? Vastuuta? Vapautta? Missä muodoissa?

-Millaisia nuorisokulttuurin piirteitä haastateltava muistaa kyseiseltä aikakaudelta? Mikä oli yhteistä ja jaettava suurelle määrälle nuoria kyseisenä aikakautena? Amerikkalaisen nuorisokulttuurin vaikutus? Median vaikutus (radio, tv)? Musiikki? Alakulttuurit (hippi, punk jne.)? Vaatteet on mun aatteet?

-Millä tavalla haastateltava kokee nuorten elämän muuttuneen oman nuoruutensa ja nykypäivän nuorten elämän välillä? Voitte tässä yhteydessä myös keskustella ja vertailla kokemuksiinne.

Ohjeistusta tehtävään: näin teet hyvän haastattelun:

https://yle.fi/uutiset/osasto/uutisluokka/nain_teet_hyvan_haastattelun/7024997

<http://www.stat.fi/ajk/satavuotiassuomi/suomiennenjanyt/vuosisadanvertailut.html>

Portfolio 6: Vuosisadan tilastot

Valitse yksin tai parin kanssa 5 tilastoa Suomesta 1917 ja 2017. Millaisia muutoksia on tapahtunut? Etsi/pohdi vähintään kaksi perustelua tapahtuneelle muutokselle (ranskalaisilla viivoilla tms.)